

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัญหาเรื่องการอ่านออกเขียนได้ของเด็กไทย โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษา กำลังเป็นที่วิตกกังวลของสังคมโดยทั่วไป มีการสำรวจหลายครั้งที่ระบุว่า การอ่านออกเขียนได้ของเด็กไทยเข้าสู่จุดวิกฤติ เช่น ผลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ รายงานว่ามีจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ในปีการศึกษา 2549 ประมาณ 7.9 หมื่นคน จากจำนวนทั้งหมดประมาณ 6.3 แสนคน หรือ คิดเป็นร้อยละ 12 ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ตามเกณฑ์เบื้องต้น โดยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) จำนวน 10 เขต จากทั้งหมด 175 เขต ที่มีนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เกินร้อยละ 25 อยู่ในภาคใต้ 5 เขต ภาคเหนือ 2 เขต ภาคอีสาน 2 เขต และภาคกลาง 1 เขต ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือมีปัญหาด้านภาษา (กุมารี วัชชวงษ์, 2550) ในระดับชั้นอื่น ๆ ก็มีรายงานเช่นเดียวกัน เช่นในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความสามารถทางการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 7.22 หรือ 37,813 คน (อิสระ โปสค์, 2553) สอดคล้องกับรายงานวิจัยทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ระบุว่า เด็กไทยอ่านหนังสือไม่ออกและเขียนไม่ได้ จำนวนถึง 600,000 คน ซึ่งเป็นนักเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 4.5 ของประชากรวัยเรียนทั้งหมด (ผดุง อารยะวิญญู, 2546)

ปัญหาในการอ่านนับเป็นปัญหาที่สำคัญของเด็กไทย เพราะเมื่อเด็กอ่านไม่ได้แล้วย่อมส่งผลไปถึงการเขียนและการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ ที่ต้องอาศัยการอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญด้วย เด็กที่มีปัญหาอ่านไม่ออก อาจมีสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบด้วยกัน เช่น เด็กบางคนอาจขาดเรียนบ่อย บางคนไม่ยอมมาโรงเรียนเพราะบ้านอยู่ห่างไกล หรือต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน เด็กบางคนเรียนได้ไม่ดี เพราะอิทธิพลของภาษาถิ่นที่มีโครงสร้างของเสียงพูด คำ และประโยคต่างกัน เด็กที่ขาดแรงจูงใจในการเรียน เกียจคร้านทำให้อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ เด็กเหล่านี้ไม่จัดเป็นเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ตามนิยามของการศึกษาพิเศษ เพราะถ้าแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไป เด็กก็สามารถอ่านออก

เขียนได้ แต่มีเด็กจำนวนหนึ่งที่มีปัญหาในการอ่านตามนิยามการศึกษาพิเศษ ซึ่งแม้ว่าปัญหาบางอย่าง อาจแก้ไขได้แล้ว แต่เด็กก็ยังอ่านไม่ได้ด้วยตนเอง (ผดุง อารยะวิญญู, ม.ป.ป.) เด็กที่อ่านไม่ได้แม้ครู ได้พยายามสอนเป็นอย่างดีแล้ว คือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disability) หรือ เด็กแอลดี เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา มักถูกจัดให้เข้าโปรแกรมซ่อมเสริมการอ่าน (Remedial Reading) โดยที่นักวิชาการตั้งข้อสังเกตว่า ประมาณร้อยละ 85 – 90 ของเด็กกลุ่มนี้ จะมีความด้อยความสามารถในการอ่าน ซึ่งเด็กที่มีปัญหารุนแรงในการอ่านคือเด็กเล็กเซีย (Dyslexia) (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2550)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน และในส่วนของจัดการศึกษาเพื่อคนพิการนั้น มาตรา 10 ระบุว่าจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้...ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ นอกจากนี้ ในมาตรา 10 ยังกล่าวถึง การให้บุคคลที่มีความบกพร่องดังกล่าวได้รับสิทธิในสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ถือเป็นความบกพร่องประเภทหนึ่งใน 9 ประเภทของคนพิการ (กรมสามัญศึกษา, 2544) การช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้จึงต้องอาศัยสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความเหมาะสมเพื่อช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้

การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านที่มีประสิทธิภาพมากอย่างหนึ่งในปัจจุบัน คือ การใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) เข้ามาจัดการกับปัญหาการอ่านของเด็ก (Hasselbring & Bausch, 2006) ฮัสเซลบริงค์ และ บาสซ์ (Hasselbring & Bausch, 2006) ชี้ว่า เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกแก้ปัญหาอุปสรรคในการอ่านออกเขียนได้ใน 2 ลักษณะ คือ สนับสนุนการอ่าน หมายถึงว่า การประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้สามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระในตำราเรียนได้ในขณะที่อ่าน และการแก้ไขการอ่าน หมายถึงเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกช่วยเพิ่มทักษะต่าง ๆ ในการอ่านโดยรวมให้กับนักเรียน

ในปี พ.ศ. 2543 คณะกรรมาธิการของมหาวิทยาลัยเคนตักกี (Kentucky Department of Education) ได้ทดลองใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้สามารถอ่านตำราเรียนได้โดยอิสระ โปรแกรมที่ใช้เรียกว่า Text-Reader ซึ่งใช้เสียงสังเคราะห์ในการอ่านออกเสียงเนื้อหาในตำราและในพร้อม ๆ กับการอ่านนั้น โปรแกรมจะแสดงตัวเน้นคำที่อ่านไปด้วย

บนหน้าจอคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ทางคณะยังเลือกโปรแกรมที่เรียก Read & Write ไว้ใช้งานอีกด้วย ซึ่งปรากฏว่ามีโรงเรียนจำนวนมากได้นำโปรแกรมนี้ไปใช้งานกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในโรงเรียน (Hasselbring & Bausch, 2006) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานด้านการอ่านอื่น ๆ เช่น โปรแกรมสั่งงานด้วยเสียงพูด (Voice Recognition) โปรแกรมแป้นพิมพ์บนหน้าจอ (On - Screen Keyboard) โปรแกรมเดาคำศัพท์ (Word Prediction) โปรแกรมขยายหน้าจอ (Screen Enlarger / Magnifier) โปรแกรมอ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ (Jaw) เป็นต้น

ในขณะที่ต่างประเทศมีการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มากขึ้นแต่ในประเทศไทยกลับมีการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในโรงเรียนน้อยมากยิ่งขึ้นไปกว่านั้น ยังพบว่า ครูเป็นจำนวนมากไม่ให้ความสนใจ หรือ ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาการอ่านของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อให้เห็นแนวการแก้ปัญหาการอ่านที่มีประสิทธิภาพของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีนี้ สำหรับแก้ไขปัญหาการอ่านสำหรับเด็กกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กไทยที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกสำหรับพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ในการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก และไม่ใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ในการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษา 6 ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2553 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียน

ชุมชนบ้านคอยเต่า อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ และ โรงเรียนบ้านบ่อหิน อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านการประเมินปัญหาด้านการเรียนรู้ จากแบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้และออทิซึม {KUS - SI Rating Scales : ADHD / LD / Autism (PDDs)} และได้ค่าคะแนนที่ (t - score) การอ่านอยู่ระหว่าง 60 – 64 จำนวนรวมทั้งสิ้น 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษา 6 ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2553 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน ชุมชนบ้านคอยเต่า และโรงเรียนบ้านบ่อหิน ที่ผ่านการประเมินปัญหาด้านการเรียนรู้ จากแบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้และออทิซึม {KUS - SI Rating Scales : ADHD / LD / Autism (PDDs)} และได้ค่าคะแนนที่ (t - score) การอ่านอยู่ระหว่าง 60 – 64 ผ่านการประเมิน จำนวน รวม 20 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษา 6

สมมติฐานวิจัย

ทักษะการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ดีกว่าทักษะการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทยของนักเรียนที่ไม่ใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก

นิยามศัพท์เฉพาะ

เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) หมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่จัดทำขึ้นพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) หมายถึง เด็กที่มีปัญหาในการอ่านภาษาไทยขั้นพื้นฐาน ในระดับประถมศึกษา เช่น อ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ถูกต้อง อ่านผิด และอ่านช้า เป็นต้น

ทักษะการอ่าน (Reading Skills) หมายถึง ความสามารถในการสะกดคำ และความเข้าใจในการอ่าน

ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีอำนวยความสะดวก หมายถึง เกณฑ์แสดงคุณภาพในเชิงประสิทธิภาพของเทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ในการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนที่มี

ปัญหาทางการเรียนรู้ จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้เกณฑ์ 80 / 80 (สนิท สัตโยภาส, 2551 หน้า 99) ในการวิจัยครั้งนี้ได้ปรับเกณฑ์มาตรฐานที่นิยมตั้งไว้สำหรับด้านความรู้ตามหลักเกณฑ์ในการทดสอบประสิทธิภาพดังกล่าว ให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินการผ่านตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ตามศักยภาพของความบกพร่องของกลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ คือ ร้อยละ 70 / 70 โดยที่ 70 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของผู้เรียนทุกคนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน และ 70 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของผู้เรียนทุกคนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เมื่อต้องการใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลงด้านจิตพิสัยเป็นเวลานาน และผู้เรียนต้องการเวลาในการฝึกฝนมากขึ้น (อ้างใน บุญญรัตน์ เจริญกลิ่น, 2549)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบภายหลังการเรียนเทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ในการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ผ่านการคัดกรองด้วยแบบคัดกรองนักเรียนที่มีสถานะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้และออทิสซึม (KUS-SI Rating Scales : DHD / LD / Autism (PDDs) (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, ม.ป.ป.)

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนบ้านบ่อหิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 และ โรงเรียนชุมชนบ้านคอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ดำเนินการจัดการเรียนการสอนระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ผลที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักเรียนได้รับการฝึกการอ่านคำพื้นฐาน โดยใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ทำให้ทักษะการอ่านดีขึ้น
2. นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีเจตคติที่ดีในการอ่านและเกิดความกระตือรือร้นในการอ่านเพิ่มมากขึ้น
3. ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีทักษะในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ครูผู้สอนได้เรียนรู้การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อปรับปรุงทักษะการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้